

Rikstermbanken

Det har gått ett år sedan vi fick beskedet att regeringen beviljat TNC 1,5 miljoner kronor för att börja bygga upp en svensk rikstermbank med syftet "att säkerställa tillgång till och god kvalitet på svenska termer". Under året har vi arbetat fram ett färdigt "skal" till denna termbank, och vi har nu börjat lägga in termposter från några olika källor. Vi har också tagit fram den här logotypen:

Den 16 mars hölls en demonstration av Rikstermbanken för bland annat några personer från Näringsdepartementet. Det som nu närmast står för dörren är en intern testning av gränssnitt och sökfunktioner. Därefter kommer en testning att erbjudas till personer utanför TNC som har vana vid termbankssökning.

Mer information om utvecklingen av Rikstermbanken kan lämnas av Anna-Lena Bucher (allmänna frågor) anna-lena.bucher@tnc.se, Henrik Nilsson (frågor om innehåll) henrik.nilsson@tnc.se eller Peter Svanberg (frågor om programvara och teknik) peter.svanberg@tnc.se.

Terminologi i utvecklingen av IT-stöd

Det har allt tydligare visat sig att terminologen har en viktig roll i hela IT-utvecklingsprocessen – från problemanalys till den färdiga programvarans användargränssnitt. Vi har märkt av det genom att TNC under de senaste åren haft en rad uppdrag som rört utvecklingen av IT-stöd. Flera av dessa uppdrag har gällt projekt där målet har varit att säkerställa interoperabilitet mellan olika vård- och omsorgssystem, till exempel underlätta ett strukturerat elektroniskt informationsutbyte mellan olika vård- och omsorgsgivare eller mellan vård- och omsorgsgivare och Apoteket, myndigheter etc. Interoperabiliteten brukar delas in i semantisk interoperabilitet, som berör informationens innehåll och struktur, och teknisk interoperabilitet, som avser säkerhet och kommunikation. TNCs medverkan har gällt den semantiska interoperabiliteten.

Två nya ordlisteprojekt

Samtidigt som terminologer medverkar i olika IT-stödsprojekt finns det också återigen en efterfrågan på terminologiska ordlistor av mer traditionellt slag. TNC har till exempel just inlett ett samarbete med Högskoleverket som har fått ett regeringsuppdrag att ansvara för en

elektronisk svensk-engelsk ordlista med termer inom den högre utbildningen. Ordlistan, som ska fungera som ett stöd för myndigheter i deras internationella arbete, ska vara sökbar till och från båda språken. Arbetet ska vara färdigt i augusti 2008.

Ett annat nyligen inlett uppdrag är revideringen av *Pensionsorden*, en ordlista som TNC medverkade i på uppdrag av bland annat Riks-försäkringsverket och Konsumenternas försäkringsbyrå 2000–2001. Ordlistan, som omfattade drygt 70 termposter rörande ålderspension, hade som syfte att harmonisera och samordna terminologin mellan olika aktörer på pensionsområdet. Nu behöver ordlistan alltså revideras och utökas. En arbetsgrupp med representanter för Försäkringskassan, Alecta, SPP Handelsbanken, Konsumenternas Försäkringsbyrå och TNC har just inlett arbetet.

Det pågår också diskussioner, olika långt gångna, om revidering av andra gamla TNC-ordlistor: TNC 46 *Betongteknisk ordlista*, TNC 62 *Avfallsordlista*, TNC 81 *Energiordlista*, TNC 86 *Geologisk ordlista*, TNC 95 *Plan- och byggtermer*.

Vi på TNC kan (återigen) konstatera att entydig och gemensamt överenskommen terminologi behövs för att kommunikationen inom ett fackområde eller en verksamhet ska fungera effektivt. Så är det i dag och så har det varit ända sedan TNC etablerades 1941. När datorer är inblandade i kommunikationen, till exempel vid utbyte av data, blir behovet av entydighet än mer uppenbart än vid muntlig kommunikation mellan människor. Att ha ordning och reda på termer och begrepp är en av förutsättningarna för den goda kommunikationen!

Frågor om ordlisteprojekt kan ställas till Anna-Lena Bucher
anna-lena.bucher@tnc.se.

Terminologikonferenser, seminarier och kurser

Nätkurs

Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) och TNC ger i samarbete under höstterminen 2007 en grundkurs i terminologi omfattande 15 högskolepoäng. Anmälan till kursen görs på en särskild blankett som kan laddas ner från TÖI:s webbplats www.tolk.su.se eller beställas från TÖI:s studentexpedition på telefon: 08-16 43 06 eller per e-post: studexp@tolk.su.se. Sista ansökningsdag är 15 april.

Öppen kurs

Vi planerar också en öppen kurs i terminologi. Kursen hålls den 19 april i TNCs lokaler. [Läs mer här](#).

Terminologifrämjandets seminarium

Årets första seminarium för [Terminologifrämjandet](#) hålls den 27 april kl. 10.30 i TNCs lokaler. Seminariet kommer att handla hur terminologiarbete kan organiseras inom ett företag eller en myndighet. Inbjuden gästföreläsare är Lisa del Papa, terminolog hos Lawson, som kommer att berätta om deras terminologiarbete. (Obs! Seminariet kommer delvis att hållas på engelska.) Andra än abonnenterna i Terminologifrämjandet är välkomna till seminariet i mån av plats. Seminariet följs av lunch. [Anmäl dig här](#).

Frukostseminarium: Ordlista på webben – tips och råd

Vad bör man tänka på när man lägger ut en ordlista på webben – vi ger några konkreta tips under vårt frukostseminarium den 11 maj. Frukost serveras från kl. 08.30 i TNCs lokaler. [Anmäl dig här](#).

Kurser för översättare

TNC har på senare tid hållit flera kurser för översättare, bland annat för Europeiska kommissionens svenska översättare i Bryssel och för UD:s översättare, och framöver blir det fler: den 25 maj erbjuder vi kurs i våra lokaler för medlemmarna i Sveriges facköversättares förening och Föreningen auktoriserade translatorer.

Nordterm 2007

Nordterm 2007 kommer att hållas i Norge, närmare bestämt i Bergen 13–16 juni. Anmälan av föredrag ska göras senast den 15 april. Evenemanget inleds med en kurs om terminologi för översättare, som hålls av Rita Temmermann från Centrum voor Vaktaal en Communicatie (CVC), Erasmushogeschool i Belgien. [Läs mer här](#).

Kanada

Konferensen "Terminologie : approches transdisciplinaires", anordnas i Gatineau, Québec, Kanada, 2–4 maj. [Läs mer här](#).

International Terminology Summer School 2007

TermNet ordnar i år tillsammans med University of Applied Sciences i Köln återigen en sommarskola i terminologi. Kursen, som äger rum 16–20 juli, har titeln "Terminology Management: Theory, Practice and Applications" och behandlar både teoretiska och praktiska aspekter av terminologiarbetet. [Läs mer här](#).

Fler tips om terminologievenemang finns på TNCs webbplats. [[LÄNK](#)].

Termfrågor

Som abonnent i Terminologiframjandet förköper man tid som kan användas till exempelvis TNCs termtjänst. Under rubriken *Termfrågor* redovisar vi några av de frågor och svar som kommit till termtjänsten den senaste tiden. Om du vill veta mer om hur man bli abonnent kan du läsa [här](#).

Fråga: Använde man termen *tubarocklusion* i slutet av 1940-talet?

Svar: I ett medicinskt uppslagsverk från 1944 i vårt bibliotek finns termen *tubarsterilisering*. Man förklarar att tubarsterilisering utförs genom genomskäring, resektion eller konstgjord tillslutning av äggledaren. I samma bok under *ocklusion*, som betyder tillslutning, hittar vi inte något exempel på tillslutning av äggledare, men termen *ocklusion* används i andra sammanhang, till exempel för tillslutning av tarm. Därför är det mycket troligt att läkare på den tiden också använde sammansättningen *tubarocklusion*.

Fråga: Heter det *ultraljudsmätning* eller *ultraljudmätning*?

Svar: Det heter *ultraljudsmätning*. Foge-s-et visar att förledet är *ultraljud* och inte *ultra*. Jämför *skolbokshylla* (en hylla med skolböcker) med *skolbokhylla* (en bokhylla i skolan). För en dubbel sammansättning där förledet i sig är en sammansättning gäller nämligen huvudregeln som innebär att fogen mellan det sammansatta förledet och efterledet markeras med ett foge-s. Denna regel gäller även när efterledet börjar på *s* och när det sammansatta förledet redan har foge-s: *bredbandssatsning*, *kvalitetssäkringsstandard*, *mervärdesskatt*, *storbildsskärm*.

Fråga: Heter det att man "stänger ner" en reaktor? En del hävdar att det är en onödig anglicism.

Svar: Vi tycker att man gott kan använda *stänga ner* om man upprätthåller skillnaden i betydelsen mellan *stänga*, *stänga av* och *stänga ner*. För det finns en sådan betydelseskillnad. Det bekräftar vår rundfrågning bland några IT- och kärnenergiexperter. De beskriver att "stänga ner" är en process som måste gå i flera steg. Det är inget omedelbart förfarande som att trycka på en knapp eller vrida om en nyckel. Med andra ord stänger man inte av en reaktor, eller någon annan stor anläggning inom processindustrin, på samma sätt som man stänger av en tv eller en bilmotor. Visst skulle man kunna säga att man stänger en reaktor och inte ha någon verbpartikel alls, men många associerar det till att man då stänger igen något, som en dörr, eller avslutar hela verksamheten, "stänger butiken". Jämför skillnaden i betydelsen mellan att stänga bilen och att stänga av bilen. I fallet med reaktorn uppfattar man "stänga" som ett definitivt, långvarigt stopp, men man kan stänga ner reaktorn för att utföra reparationer. Ett annat sammanhang där man använder "stänga ner" är inom IT. Man stänger till exempel ner en server. Då ser man (helst) till att filer sparas, att folk kan logga ur och så vidare.

När man slår av huvudströmbrytaren, så att hela nätverket slocknar direkt, stänger man däremot av servern. Och om man stänger ner en webbplats, så kan den när som helst startas upp igen, till skillnad från om den har stängts. Notera att vi skrev "starta upp" nu, för om man accepterar partikelverbet "stänga ner" bör man nog också acceptera parhästen "starta upp".

Bok- och lästips

Den antika skevheten: politiska ord och begrepp i det tidig-moderna Sverige (Lindberg, Bo)

Boken följer hur det gick till när svenskan blev ett språk för politik, och hur man tog det avgörande steget i utvecklingen av en nationalstat genom att börja diskutera politikens teoretiska frågor på svenska i stället för på latin.

Stockholm: Kungl. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien, 2006. ISBN 91-7402-361-6

E-right @ work: Varsågod! Nya fräscha tips för dig som skriver mejl på engelska (Moon, Colin)

Förutom hälsnings- och avslutningsfraser får man även tips om hur man utformar en ärendemening, hur man undviker språkliga fallgropar och mycket annat inom engelsk företagskorrespondens.

Stockholm: Mercuri kongress, 2006. ISBN 91-976222-0-6

Juridisk ordbok: svensk-tysk (Schön, Christina)

Enligt förordet täcker boken en lucka i utgivningen – en svensk-tysk juridisk ordbok har tidigare saknats. Urvalet av termer syftar till att täcka centrala begrepp inom juridikens olika delområden. Dessutom är kompletterande ord inom näraliggande områden som ekonomi och näringsliv medtagna.

Stockholm: Norstedts juridik, 2006. ISBN 91-39-01014-7

Odontologisk ordbok (Edward, Stig)

I den här ordboken finns det även en faktadel i slutet, som innehåller omvandlingstabeller, skalor, index, måttenheter och anatomiska illustrationer med uppgifter om termer.

Stockholm: Gothia, 2006. ISBN 91-7205-521-6

Ordbok för släktforskare (Andersson, Kent & Anderö, Henrik)

Femte upplagan av denna bok har utökats med ca 8 000 ord. Här handlar det om ord som förekommer i gamla arkivhandlingar (kyrkböcker, husförhörslängder, domböcker, bouppteckningar, mantalslängder och militära rullor). Dessutom finns här upptaget de gamla mynten, stycketalen, längd-, yt- och viktmåtten. I slutet av boken listas separat gamla titlar och yrkesbeteckningar. Allra sist men desto ovanligare: en tolkningshjälp till den gamla tyska skrivstilen.

Västerås: Ica, 2006. ISBN 91-534-2754-8

Sjöfartslexikon (Bågenholm, Gösta)

De flesta av de cirka 3 200 uppslagsorden förklaras mycket utförligt i denna ordbok. I förordet sätter sjökaptan Bågenholm dessutom in boken i sitt historiska sammanhang, till exempel vilka svenska sjölexikon som kommit ut tidigare.

Skärhamn: Båtdokgruppen, 2006. ISBN 91-87360-42-X

TNC har också handlett ett examensarbete inom Språkkonsultlinjen som behandlat standarder som texttyp. Uppsatsen finns att ladda ned [här](#).

TNC-aktuellt

Ansvarig utgivare: Anna-Lena Bucher
Redaktion: Åsa Holmér, Henrik Nilsson, Sofie Waldén

Förlag: AB Terminologicentrum TNC
Adress: Västra vägen 7 B, 169 61 Solna
Tel.: 08-446 66 00
Fax: 08-446 66 29
E-post: tnc@tnc.se
Org nr: 556562-8491
ISSN: 0039-8438
TNC-aktuellt utkommer med 2–4 nr/år

Vill du inte ha nyhetsbrevet i fortsättningen, svara då på det här brevet med "Inte TNC-aktuellt längre" i ärenderaden.